

Kiesbriefkwestie in randgemeenten: (dure) Belgenmop door Kafkaiaans excès de zèle

De vroegtijdige verzending van kiesbrieven door Vlaams minister Geert Bourgeois komt neer op een regelrechte motie van wantrouwen jegens de benoemde én onbenoemde burgemeesters van de zes Vlaamse randgemeenten met taalfaciliteiten, zegt Bart Nelissen van de KU Leuven. Hij vindt de ministeriële *démarche* twijfelachtig, gelet op de voorschriften over bestuurlijk (dwang)toezicht.

Bart Nelissen

Zoals bekend dekken bestuurlijk toezicht en hiërarchisch gezag niet dezelfde lading, precies omdat gemeenten territoriaal gedecentraliseerde entiteiten zijn die over aanzienlijke autonomie beschikken. Het adagium *gouverner, c'est prévoir* indachtig, voorziet het gemeentedecreet echter in de mogelijkheid om de manifeste onwil te breken van onder-toezicht staande besturen en dat ter wille van een vlotte(re) naleving van de wet.

Vermits de gemeentelijke autonomie de regel is, moeten indeplaatsstellingen hoe dan ook de (hoge) uitzondering blijven. Een en ander blijkt trouwens ondubbelzinnig uit artikel 261 van het gemeentedecreet, dat gewijd is aan het zogenaemde dwangtoezicht. Daarin is sprake van verplichte, voorafgaandelijke en schriftelijke ingebrekestellingen en het toestaan van een termijn om het betrokken bestuur alsnog tot rede te brengen. Pas bij -gebleken, niet louter vermoede - aanhoudende onwil, kan de voogdijoverheid op kosten van de nalatige administratie de maatregelen ten uitvoer brengen.

gen die in rechte zijn voorgeschreven. Een aanpak *'au cas par cas'* is daarbij aan de orde. Het lijkt geen twijfel dat de terugkerende rondjes bekechten, spierballonnen en, meer concreet, de nog vers in het geheugen liggende benoemingscarousel een nauwgezette opvolging wettigden van alle betrokken partijen - de minister inluis - van de naleving van de regels. Evenmin kan men de minister een zekere bezorgdheid verwijten toen - o ironie - de uiteindelijk wel benoemd geraakte burgemeester van Sint-Genesius-Rode talrijke exemplaren van het litigieuze document zou inslaan in de taal van Voltaire. Dat dit zonder meer een onschuldige consequentie kon zijn van de geldende taalfaciliteitenregeling, werd evenwel vergeten.

GEMISTE KANS IN PLAATS VAN GOED BESTUUR

De vice-minister-president lijkt het per slot van rekening niet zo nauw te hebben genomen met de Vlaamse traditie van 'Goed Bestuur'. In al zijn ijver kan hij inderdaad bogen op de naleving van letter noch geest van het gemeentedecreet bij het verspreiden van de oproepingsbrieven, temeer nu het kieswetboek kenbaar maakt dat kiezers uiterlijk vijftien dagen voor de stembusgang een oproepingsbrief krijgen toegestuurd vanwege hun college van burgemeester en schepenen. Door ruim twee weken voor de uiterste 'leveringsdatum' de vlucht vooruit te verkiezen - en via de Vlaams-Brabantse gouverneur aan het prinfenten en versturen te slaan - ontnam de vice-mi-

nister-president de lokale bestuursploegen een laatste kans om loyaal voor de dag te komen. Met zijn nogal voortvarend en allerminst gedifferentieerde optreden heeft de zegezeke-re Vlaamse excellentie (cf. *Knack* van 12 september) bovendien verhindert dat het lokale electoraat met (nog meer) kennis van zaken de (de)loyaliteit van de uittrekkende bestuursploegen kan beoordelen.

Wat meer terughoudendheid mét behoud van aandacht ware daarom beter geweest en hetzelfde geldt voor een zeker vertrouwen in de autonomie van de betrokken lokale besturen, om nog maar te zwijgen over het oordeel van de plaatselijke bevolking. Bij diezelfde bevolking is trouwens al ongerustheid ontstaan over de vraag met welk document de kiezer zich in voorkomend geval geldig kan aanmelden ter stemming, zo meerdere gemeentebesturen alsnog aan het bestellen en sturen (zouden) gaan. Enggeestig gedrag bij sommige voorzitters van stembureaus valt allerminst uit te sluiten waarmee we doelen op de impact die bovendien uitgaat van de uitoefening van vooralsnog onuitgevoerde taalfaciliteiten.

DURE BELGENMOP 'DANKZIJ' VERBOD OP TAALREGISTERS

Conform de geldende omzendbrieven moeten Franstalige exemplaren immers ter beschikking liggen van inwoners die daar geldig naar vragen. Sinds talentellingen uit den boze zijn, is het voor een gemeentebestuur geen sinecure om kostenefficiënt in te schatten en te bestellen. Het zijn dan ook vooral de inwoners

Boeiende tijden: de impact van informatietechnologie op advocaat en magistraat

Volgens raadsheer Geneviève Vanderstichelen betekenen versnelde wijzigingen door informatietechnologie harde tijden voor velen in de samenleving. Het is volgens haar van belang de evoluties en wijzigingen te observeren, te analyseren en mee te denken of en hoe zij al dan niet geïncorporeerd kunnen worden om een nieuw evenwicht te vinden in een rechtsstaat, waar onpartijdigheid van de rechter, het recht op een eerlijk proces en het recht om gehoord te worden steeds basisbeginselen (moeten) blijven.

Geneviève Vanderstichelen

De jaren na 2008 worden gekenmerkt door een versnelling van de overgang van het industriële naar het digitale tijdperk. Het lijkt erop dat het hele 'besturingssysteem' van de maatschappij grondig verandert. Het geheel van veronderstellingen waarop het rechtssysteem gebouwd is, is niet meer hetzelfde als vijftienwintig jaar geleden. Andere vormen van een - meer rechtstreekse - burgerparticipatie worden mogelijk gemaakt. Handelismerken worden tegenwoordig opgebouwd en in stand gehouden door de rechtstreekse participatie door en communicatie met de consument.

De kennis en de praktische mogelijkheden van IT veranderen letterlijk dagelijks. De capaciteit en snelheid van computers neemt nog steeds toe. De kost om gegevens te bewaren neemt verder af. Door de informatietechnologie neemt de complexiteit van de opdrachten voor de mensen en de samenleving toe. Algoritmische taken worden steeds meer overgenomen door hard- en software. Heuristische opdrachten, waarbij geëxperimenteer-

teerd en oplossingen uitgedacht moeten worden, worden nu nog door de mens uitgevoerd. De motivatie van mensen wijzigt gedeeltelijk. Autonomie, meesterschap en zingeving zijn voor heel wat mensen minstens evenzeer als geld belangrijke verklaringen voor hun gedrag geworden (PINK, D., *Drive. De verrassende waarheid over wat ons motiveert*, Business Contact, Amsterdam/Antwerpen, 2010, 89 e.v.; AMABLE, T., *The progress principle*, <http://progressprinciple.com/speaking/>). De inhoud en de manier van werken wordt daar door beïnvloed.

De huidige wetenschappelijke methode is gebaseerd op de formulering van een hypothese, die door testen geverifieerd of gefalsificeerd wordt, waarna een theorie uitgewerkt wordt op basis daarvan. Door de zeer krachtige computers wordt het mogelijk bijna onvoorstelbaar grote hoeveelheden gegevens in te brengen, deze te analyseren met behulp van software en op basis daarvan een voor-spellende theorie te ontwikkelen (KATZ, D.M., *Quantitative legal prediction*, www.sli-deshare.net/Danielkatz/quantitative-legal-prediction-legal-tech-2012-professor-daniel-martin-katz/).

APPS EN SOFTWARE

Welke veranderingen tekenen zich af in de rechtenstudie en -praktijk?

Sommige Angelsaksische *universiteiten* experimenteren met hun onderwijsaanbod. Stanford, Princeton, MIT, Harvard en de University of Virginia bieden - vaak gratis - online colleges aan (bijvoorbeeld Coursera: www.cs101-class.org/hub.php). In augustus 2012 meldde Stanford dat wereldwijd één miljoen mensen zich ingeschreven hadden. Nooit eerder in de geschiedenis van de mens is de toegang tot kennis en tot onderwijs zo democratisch geweest.

De studenten van het seminarie 'Technologie, innovatie en de rechtspraktijk' aan de Georgetown University kregen als opdracht een applicatie te ontwikkelen die een praktisch juridisch probleem oplost, hetzij door de toegang tot het rechtssysteem te verhogen, hetzij door de rechtspraktijk efficiënter te maken (www.law.georgetown.edu/news/roastain-and-skalbeck-honored.cfm). Als beste product werd een softwaretoepassing gekozen, die voorberend juridisch werk levert om te bepalen of iemand al dan niet over de Amerikaanse nationaliteit beschikt (<https://lawstudents.neotaleduc.com/a/citizenshipacquisition>).

In het programma 'Apps4Justice' (<http://colleofipm.org/thought-leaders-series-apps-4justice>) wordt rechtenstudenten geleerd software te schrijven voor toepassingen als modellen, interviews, dynamische checklists en interactieve adviezen.

Sommige taken van advocaten zullen wellicht verdwijnen. Voorbereidend juridisch werk kan door de computer of tablet gedaan worden. Deze toestellen kunnen ook eenvoudige analyses aan. Alles wat het omzetten van gegevens betreft wordt geautomatiseerd. Ook het creëren van inhoud wordt tot op zekere hoogte overgenomen door hard- en software. Er ontstaan ook een aantal nieuwe taken. Zo is het denkbaar dat een advocaat 'Online Geschillen Oplosser' wordt (Online Dispute Resolution Practitioner. Zie bijvoorbeeld www.collaborativejourneys.com/your-mission-create-a-global-online-dispute-resolution-odr-

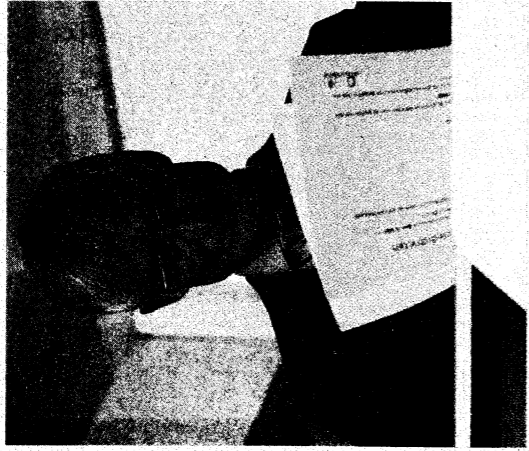
system/). De advocaat kan als algemeen juridisch aanmer optreden in een welbepaald (potentieel) geschil en de nodige mensen met de vereiste specifieke kennis bijeen brengen en superviseren voor de gelegenheid (SUSSKIND, R. *The End of Lawyers? Rethinking the nature of legal services*, Revised Edition, Oxford University Press, 2010; FURLONG, J., www.law21.ca/2012_04_13/the-future-of-legal-employment/).

Software wordt ontwikkeld om een conceptuele analyse van rechtspraak mogelijk te maken (<http://wyner.info/LanguageLogicLawSofware/?p=13145> met het project van A. Wyner en W. Peters). Zo'n computerprogramma heeft bijvoorbeeld op het vlak van rechtspraak volledi gerechtspraak van een welbepaalde rechter of kamer te analyseren. In beginsel moet het op basis daarvan mogelijk zijn op voorhand te 'voorspellen' wat de betrokken rechter of kamer zal beslissen in een (volgende) gelijkwaardige zaak (Prof. Dr. D.M. KATZ voert onderzoek naar de mogelijkheden in de juridische sector van voorspellend gedrag op basis van gekende (grote aantallen) gegevens. Zie <http://computationallegalstudies.com/>. Zijn analyse over de wijziging van de hele samenleving en van de juridische wereld ten gevolge van de informatisering gaat bijzonder ver. Zie ook <http://legalinformatics.wordpress.com/>).

De hamvraag is in welke mate een geschil gekwantificeerd kan worden. Wellicht is dat te doen, alleen zal het waarschijnlijk ten koste gaan van (relevante) elementen uit de uitzetting. Abstracties zijn mazen waar de werkelijkheid doorheen valt (M. Vasalis). Voor complexe opzoeken en gesofisticeerde analyses betekent de computer in elk geval een waardevolle aanvulling op het menselijk brein.

BEWEGENDE BEELDEN

De informatietechnologie heeft grote mogelijkheden gebracht voor design en artistieke creativiteit. Het is niet uit te sluiten dat ook de vormgeving van rechterlijke uitspraken zal

© Belga
In al zijn ijver kan de minister bogen op de naleving van letter noch geest van het gemeentedecreet bij het verspreiden van de oproepingsbrieven.

van de randgemeente, die men in bepaalde middens nogal vlug voorstelt als overwegend anderstalige *richards*, die het gelag zullen betalen van het interbestuurlijk gekibbel en de samenhangende miskenning van de zuinigheidsplicht. Nochtans had met name wat meer respect voor dit algemeen beginsel van behoorlijk bestuur in tijden van budgettaire fragiliteit deze Kafkaïens toestand kunnen voorkomen.

Met veel *aplomb* kwam de geldende omzendbrief BA-2005/03, die nog maar eens het taalgebruik in de randgemeenten vastlegt, terug op het eindverslag van het Centrum-Harmel

uit 1958: De Waalse gemeenschap en de Vlaamse gemeenschap moeten gaaf zijn. De Vlamingen die zich in Wallonië en de Walen die zich in Vlaanderen vestigen moeten door het milieu opgeslorpt worden. Aldus wordt het personeelselement ten voordele van het territoriaal element opgeofferd'. De taalkundige heterogeniteit van de gemeenten indachtig, om nog maar te zwijgen van de inmiddels voltrokken multimoralisering van het Vlaamse land *in globo*, kan die herbevestiging tellen qua normatieve *wisful thinking*.

De rechtsstaat lijkt veeleer gebaat met mondiale burgers die zich vanuit hun doorleefde overtuiging middels een open dialoog constructief willen engageren in het algemeen belang. Net op dat vlak heeft dan weer de Vlaamse decreetgever een steek laten vallen, zoals prominent N-VA-lid Matthias Storme op 30 augustus nog aangaf in *Kruick* ('Controlerechten van de burger stoemelings afgeschaft in Vlaanderen').

Gelet op Bourgeois' (ger)in(g)schatting van de aangestipte lokale autonomie, durven we vermoeden dat een tabeeloze dialoog tussen de hoogleraar en de minister boeiende inzichten zou opleveren over het lot dat is weggelegd voor de complexoos anderstalige leden van de kiescolleges die dankzij deze Belgenmop op 14 oktober allicht met meerdere oproepingsbrieven richting stembus mogen trekken.

(De auteur is doctoraatsstudent (KU Leuven), praktijkassistent (KU Leuven en U.Hasselt).

beïnvloed worden. Minstens één (Nieuw-Zeelands) rechter incorporeerde bewegende beelden in een vonnis omdat een imbreuk op een reclameverbod duidelijker kon aangevoeld worden door de beelden dan door een beschrijving in woorden.

Met de toenemende complexiteit van de samenleving en de gewijzigde technologie tekent zich duidelijk af dat de samenleving behoefte heeft aan verschillende soorten of categorieën rechters. Er is nood aan rechters aan wie de partijen in een (dreigend) geschil de precieze gegevens van hun (potentiële) zaak kunnen voorleggen, waarna de rechter een oordeel geeft in welke richting de partijen het geschil zelf verder kunnen oplossen. De rechter treedt op als informele arbiter, die een niet-bindend oordeel geeft, met de bedoeling schikkingen gemakkelijker of mogelijk te maken. Deze rechter krijgt als het ware de rol van preventierechter toebedeeld of minstens van katalysator die de kernen van een conflict omschakelt naar andere mogelijkheden voor de betrokkenen. Daarnaast blijven er rechters nodig die zich verregaand gespecialiseerd hebben in een bepaalde materie. Zij zijn in staat zich grondig te verdiepen in de juridische en technische aspecten van de materie die hen voorgelegd wordt.

In andere gevallen blijft bemiddeling de aangewezen weg.

De bevindingen van Professor T. Amabile en D. Pink met betrekking tot motivatie in deze grondig evoluerende wereld kunnen wellicht in het achterhoofd gehouden worden door al wie begaan is met en betrokken is bij de hervorming van de gerechtelijke wereld.

ANDERE VAARDIGHEDEN

Het hoeft wellicht geen betoog dat de wijzigende opdrachten van advocaten en magistraten tot op zekere hoogte andere kwaliteiten en vaardigheden vergen van deze beroeps-groepen.

Van advocaten wordt verwacht dat zij nog meer dan vroeger vooral inzicht hebben, het recht grondig kennen en diepgaande analy-

'Hij die een zaak die hem niet toebehoort, bedrieglijk wegneemt, is schuldig aan diefstal.'

Vastberaden en onwrikbaar kijkt artikel 461 van het strafwetboek de dieven in de ogen. Honderdvijftig jaar lang al. Nooit nam de wetgever er één woord van terug. Geen komma werd weggenomen. Het is een tekst gebeteld in lef en branie. Het is een tekst voor de eeuwen.

Maar zou de wetgever het u nog aandurven, zo'n stoumoedige formulering? Zo recht voor de raap? Stel dat diefstal pas vandaag werd uitgevonden, hoe zou artikel 461 luiden? Wellicht ongeveer hetzelfde, met één grootverschil: de wetgever zou er een resem definities aan toevoegen. Wat is een zaak? Wat is toebehoren? Wat is wegneming? Definities! Heden ten dage stouwt de wetgever zijn teksten vol met definities. Hij drijft de kernbegriffen van zijn wet bijeen in één van de openingsartikelen en brandmerkt ze daar met een definitie. Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder... Poëtisch gesteld: de wetgever groet 's morgens de dingen. Dag ventje met de fiets op de vaas met de bloem, ploem ploem, dag visserke-vis met de pijp. Vervolgens definieert hij ze. Ventje. Fiets. Vaas. Bloem. Ploem.

Vis. De handelspraktijkenwet uit 1991 telde 8 definities, de marktpraktijkenwet uit 2010 - zijn opvolger - torst er 38. Het omroepdecreet 54. De wet elektronische communicatie: 73. Als de 19de eeuw het gouden tijdperk van de wetboeken was en de 20ste eeuw dat van de paragrafen, dan wordt de 21ste eeuw dat van de definities.

Vanwaar die definitiedrift? Argwaan. De wetgever is bezorgd dat hij verkeerd begrepen wordt. Hij is ervoor beducht dat de advocaten en magistraten met de wet aan de haal gaan. Met definities legt hij de wet aan de ketting. Maar de grote broeisertes van de definities liggen vooral in Europa. Het gemeenschapsrecht drijft op definities. Driewintig talen en zeventwintig rechten culturen krijg je niet op één lijn met termen, maar wel met definities. Het pad naar de Europese enmaking loopt over definities. Langs de richtlijnen om palmen zijn onze wetten in.

Nu, definities kunnen best dienstbaar zijn. Misschien heeft u het in de wachtrij bij de bakker wel eens over cabotage, *covered bonds*, halonen en elektrofretisch lakken, maar wij niet. Dus: leve de definities. Trouwens, kan iemand iets zinnigs kwijt over het A-gewogen equivalent continu geluidsdrukniveau $L_{Aeq,T}$? Ja, nu wordt het stil. Wel, u vindt er alles over in artikel 1.1.2 van Vlaam II, te midden van 593 andere definities.

Definities krijgen ook de zegen van de continue onvolprezen Handleiding voor de Wetgevingstechniek wanneer de wet een woord gebruikt 'in een andere betekenis dan de gebruikelijke'. Het is een zonderlinge grill van de wetgever. Alledaagse woorden herkennen vissen. Walvissen zijn zoogdieren. Niet zo in de wet betreffende de keuring van vis, gevogelte, konijnen en wild. Vissen, zo definieert de wetgever met uitgestreken ge-laat, zijn: 1. Vissen. 2. Walvisachtigen. 3. Manteldieren. 4. Stekelhuidigen. Walvissen zijn vissen! De zoölogen weten niet

IN DE HOOP DE KWALITEIT VAN DE BELGISCHE EN DEELSTATELIJKE WETGEVING POSITIEF TE BEÏNVLOEDEN, LOODST GERT VAN DER BIESEN U IN DE KOMENDE 27 AFLEVERINGEN DOOR DE WONDERE WERELD VAN DE WETGEVINGSTECHNIEK: LEGISTIEK VAN A TOT ZBIS.

COLUMN

Vissen, walvissen en zee-egels

meer waar ze het hebben. Een beetje walvisachtige laat zich niet zomaar vis noemen, fulmineren zij. De wet is de wet, sust de wetgever, iedereen moet zich schikken. Of dacht u dat de vissen het zo leuk vinden om op één hoopje te worden gegooid met de stekelhuidigen? Met een stel zee-egels? Voor de walvisachtigen rest slechts één uitweg uit die fuik: het Grondwettelijk Hof. Dat wil wel eens een definitie harpoeneren.

De definities van 'openbare overlast' en 'problematisch gebruik' in de drugswet gingen roemloos naar de haaien. Te ambiguen, te veel rechtsonzekerheid. Neen, definitieën is geen vrijblijvend tijdverdrijf meer. Nerveus lonkend naar het harpoenkanon van het Hof zet de wetgever zich met nog meer ijver aan het definiëren. Open noren zijn de weke onderbuik van de wetgeving.

Kortom, zonder definities geen wetten. Juristen wensen de wereld te benoemen, laat ons daar vrede met nemen. Maar waarom propt de wetgever alle definities telkens in één containerartikel, vooraan in de wet? Daarmee nemen wij géén vrede en wel om twee redenen. Eén: niets zo duf als een tekst die aanvangt met een verklarende woordenlijst. Alsof je, bij het betreden van een pretpark, eerst een lezing moet aanhoren over de eigenheid van het schommel-schip, de zweefmolens en de wildwaterbaan.

Tergend. Actie wil je. Persoonlijk spurten we altijd meteen naar de wijzigingsbepalingen. Wat een attractie!

Tweede grief. Het is een ramp, zo'n containerartikel vooraan de wet. Nooit kan een mens nog onbezorgd een wet lezen. Aan het einde van elke zin, achter elk woord zelfs, wacht de onrust. Staat hier wel wat ik denk dat er staat? Gaat het hier echt alleen over vissen of ook over zwaardwalvissen en zee-egels? Zal ik - zucht - nog maar eens naar dat containerartikel terugbladeren? Van daar dit gedegen voorstel: herstel de rust, wetgever. Definieer de vissen, maar alleen wanneer het echt moet. Definieer ze, maar alleen waar het nuttig is - in het artikel waar je het woord voor het eerst gebruikt. En verwijs nadien telkens naar 'de vissen zoals gedefinieerd in artikel...'. Omslachtig? Absoluut. Maar alleen voor jou, wetgever. De rechtzoekende vindt eindelijk: zijn gemoedsrust terug.

De grote winnaars van de wetgevende definitiedrang zijn de samenstellers van juridische woordenboeken. Als strandjutters struinen zij langsheen de wetten, spiedend naar aangespoelde definities. Neem nu onze vrienden de Walen. Al wat het Waalse gewest en de Franse gemeenschap aan definities spuiten, zamelen zij naarstig in en stelen ze tentoon in atlas.wallonie.be. In de sympathieke hoop om de definities van eenzelfde begrip, over de normen heen, te harmoniseren. Zodat walvissen nergens nog als vissen door het leven moeten. Maar zoek nu niet naar walvissen in die Waalse definitiebank. Er zwemmen geen zwaardwalvissen in de Lesse. Zelfs geen zee-egeltjes.

(Gert Van der biesen is juridisch adviseur in de Senaat en praktijkassistent aan de Universiteit Hasselt)